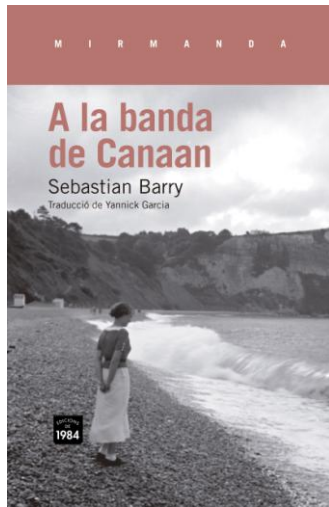

Ex – libris / El blog de Pere Calonge

Sebastian Barry

A la banda de Canaan

Traducció de Yannick Garcia

Edicions de 1984, Barcelona, 2013

Lilly Bere pensa que totes les coses duen cosit un retall de tragèdia, si se'n sap resseguir el fil. I la seua vida en té uns quants pedaços; com la mort d'un nét, per exemple: “En Bill ja no hi és. ¿Quin soroll fa un cor de vuitanta-nou anys quan es trenca? Potser és poc més que silenci”. És el contundent inici de la novel·la, unes poques paraules de la protagonista i narradora per lamentar aquesta mort i, al mateix temps, situar el lector davant del motiu del relat que llegirà a continuació: la necessitat de reconstruir per escrit la història de la seua vida, d'entendre aquesta història per entendre's ella mateixa. *A la banda de Canaan* és, bàsicament, la narració del seu passat: un extens llegat escrit, una confessió, un testimoni que —indirectament— suposa també un repàs a la història del segle XX elaborat per una supervivent. Un relat que alterna amb la vida que viu en present mentre dura la tasca d'escriptura, els dèsset dies posteriors a la mort que la desencadena. Una obra que indaga en temes eterns, servida amb un lirisme sorprenent i amb uns personatges que deixen pòsit —molt especialment la protagonista.

L'al·lusió a Canaan —i, de fet, al títol complet de la novel·la— apareix ja en el fragment d'un salm americà que l'encapçala: “Visc a la banda de Canaan, d'Egipte vaig fugir, vaig travessar el Jordà, per ser feliç”. I el lector comprova ben aviat fins a quin punt aquesta cita s'adiu amb els fets que s'hi narren. Perquè la de Lilly és una de tantes històries de l'emigració; en aquest cas concret, la d'una jove que marxa d'Irlanda als EUA per raons polítiques. Una història que va de la mà de la d'aquestes dues nacions en formació: d'una banda, la Irlanda que s'independitza d'Anglaterra i comença a construir-se un camí propi no exempt de dolor; i, de l'altra, els EUA que es nodreixen dels arribats des de diferents parts del món. A la terra dels refugiats per excel·lència, hi busca un Canaan on començar de zero, on ser fins i tot —i de manera obligada— una altra persona. Hi busca la terra promesa, però la majoria dels emigrants saben que això no és més que un miratge. Perquè l'odi i la pena també poden seguir-la fins a l'altra riba.

El domini de Barry sobre la veu narrativa i sobre el *tempo* del relat atorguen a l'obra una intensa sensació de confessió íntima, de veritat revelada en veu baixa. I versemblança a un discurs que es presenta com el d'una dona sàvia, d'una saviesa acumulada al llarg de noranta anys de vida plena d'esgarrapades —moltes d'aquestes, mortals—, però també d'il·lusions i de modestes victòries. El personatge creix a mesura que el lector s'endinsa en el seu relat, s'humanitza, fins a esdevenir un dels elements més destacats de l'obra. L'altre és un llenguatge que voreja el lirisme, en moltes ocasions: una voluntat poètica que es fa explícita sobretot en la bellesa de la prosa i en la singularitat de les imatges. En l'essència de la novel·la hi ha la memòria, la capacitat i les limitacions de la memòria; la impossibilitat de vacunar-s'hi, de ser-hi immune; i la vinculació d'aquesta amb l'escriptura: “Ara ho escric això, ho escric això, i m'ho escampo tot a la falda com si fossin monedes, riqueses, lluny dels somnis dels mesquins”. Lilly Bere es pregunta quin és el mecanisme que provoca que el passat, en escriure'l, esdevinga present, i que la gent estimada pugui tornar a la vida. O com el record pot fer reviure la pena

inicialment, però també la pot conjurar una vegada s'ha superat per mitjà de l'escriptura. Arriba un moment, però, que també és conscient que l'oblit repinta de blanc les antigues imatges del record; que ha de reconèixer que en sap ja ben poc, d'Irlanda; i que en la seua ment no és sinó un cementiri grandíols on estan enterrats el pare i les germanes.

En *A la banda de Canaan* es combinen, encara, molts altres elements: la segregació racial, els abusos de poder i la lluita per la supervivència; les identitats —individuals i col·lectives— i les màscares, els secrets i les mentides, les fugides exteriors i les interiors. I la veritat, surant per damunt de tot, com una substància esquiva, però decisiva: “La veritat ho és tot. No la coneixem, no sabem com arribar-hi, no la posseïm, Déu ens la passarà per la cara com una ordre d'escorcoll quan fem cap a l'entrada esbufegant, és absolutament fora del nostre abast, la veritat, la maleïda veritat, però ho és tot”. En la novel·la de Barry, la veritat és —entre moltes altres coses— un colp de puny mortal per a rematar una gran obra, sorprendre el lector, deixar-lo atuit.